

ازدواج در سریال‌ها چقدر به واقعیت نزدیک است؟

مرگ تدریجی یک رویا

زهرا صالحی نیا

خبرنگار

ملودرام یکی از شاخه‌های جذاب و پرطرفدار است و آن را در توصیف فیلم‌های عاشقانه، عاطفی و احساس برانگیز به کار می‌برند. این روزها تلویزیون و سینما پر از ملودرام‌های رنگارنگ است. هر کانالی در حال پخش سریالی است و حضور شبکه خانگی پخش سریال و سرویس‌های پخش آنلاین فیلم باعث شده دسترسی به فیلم و سریال راحت‌تر از هر زمان دیگری باشد. افراد از هر سمتی در حال دریافت پیام‌ها و باورهایی هستند که خودآگاه یا ناخودآگاه در تصمیمات‌شان تأثیر دارد. یکی از مهم‌ترین و پرتکرارترین خطوط داستانی مساله ازدواج و تشکیل خانواده است. در اکثر قریب به اتفاق سریال‌های داخلی پایان سریال با عروسی همراه است یا کل داستان حول محور مشکلات ازدواج یک زوج عاشق می‌چرخد. سازندگان سریال و فیلم‌ها برای جذب مخاطب دست به خلق موقعیت‌های جدیدی می‌زنند. بسیاری از موقعیت‌های نمایش داده شده بیشتر از آن که برآمده از حقیقت باشد سرشار از هیجانات عاطفی و در بیشتر سریال‌ها و فیلم‌های خارجی و گاه داخلی، هیجانات جنسی است. بسیاری از این محصولات از نظر منطق روایی و شخصیت‌پردازی نقص‌های جدی و عمیقی دارند اما با استفاده از هیجانات عاشقانه، موقعیت‌های قتل و خیانت و... در تلاش برای پنهان کردن این نقص‌ها هستند. درواقع این روزها، رسانه‌های مابیش از آن که واسطی برای پیاده‌سازی اهداف کلان فرهنگی کشور باشند، وسیله‌ای صرفاً سرگرمی بوده که در بسیاری از موارد حتی سرگرمی فاخر و سودمندی هم نیست. تصویری که از مسیر ازدواج در سریال‌ها و فیلم‌ها ترسیم شده، تصویری کاریکاتوری و دور از واقعیت است. همین بازنمایی باعث می‌شود باورهای نادرستی در ذهن نوجوانان و جوانان نسبت به ازدواج شکل گیرد. این صفحه مرور کوتاهی است بر وضعیت ازدواج در سریال‌هایی که در سال‌های اخیر از تلویزیون دیده‌ایم.

نمونه موفق

سرباز: سرباز از آن دسته سریال‌هایی بود که مخاطب خاص خودش را پیدا کرد. ریتم کند و مدل خاص روایت سریال باعث می‌شد که بسیاری از تماشاگران تلویزیون حوصله دیدن آن را نداشته باشند. در سریال سرباز هیجانات خاص و داستان‌های پیچیده و موقعیت‌های عجیبی را نمی‌دیدیم. در عوض بیش از همیشه شاهد شرایط واقعی به دور از فانتزی‌های عاشقانه و اتفاقات ناگهانی بودیم.

مسیر ازدواج زوج فیلم بازنمایی واقعی ازدواج ایرانی بود، ازدواجی سنتی / مدرن که نه مشکلات خانواده فقیر و پولدار را داشت و نه مثلث و مربع عشقی خاص. حتی مشکلاتی که در مسیر ازدواج این زوج قرار داشت از دسته مشکلاتی بود که بسیاری از افراد با آن مواجه هستند؛ مشکل مسکن، مشکل سوءتفاهم‌های کلامی و نداشتن درک مشترک. اختلاف نظرهای میان افراد در سرباز، واقعی و باورپذیر بود و طعم زندگی حقیقی را می‌داد. برای نمایش عشق از کلیپ موسیقی یا نمایش هدیه‌های گران قیمت و کارهای عجیب عاشق خبری نبود. و مهم‌تر از همه این ویژگی‌ها، سرباز در تلاش بود که راه‌حلی برای برون‌رفت از مشکلات زوجین را نمایش دهد، فرهنگ گفت‌وگو و پذیرش و تفاهم را معرفی کند و در بستر یک خانواده ایرانی، یک زوج ایرانی را نمایش دهد.

طنزهای غیرواقعی

لیسانسه‌ها: سریال طنز ادامه‌داری است که داستان سه دوست را روایت می‌کند. در این سریال به‌وفور درباره ازدواج صحبت می‌شود، اما کمتر زوج خوشبخت یا نرمالی را در سریال شاهد هستیم. زوج جوان سریال (مسعود و ترانه) در حالتی نیمه‌مجنون به سر می‌برند و تصویر واضحی از آینده

زندگی خود ندارند. لیسانسه‌ها با زبان طنز به نقد شرایط اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی می‌پردازد اما مانند بسیاری از سریال‌ها و فیلم‌های مشابه موقعیت ایده‌آلی را به نمایش نمی‌گذارد و ما شاهد ازدواج و یا زوج موفق نیستیم. دلیل اشخاص برای ازدواج و انتخاب همسر، مانند موارد مشابه دیگر، مشخص نبود. عاشقی در یک نگاه رفتاری کاملاً پذیرفته شده بود. حتی از شخصیتی سن و سال دار و جا افتاده، مسیر ازدواج از نقطه آشنایی تا شروع زندگی مشترک مسیر واضح و قابل درکی نبود. تأکید بر علاقه و اولویت دادن به عشق بدون در نظر گرفتن شرایط و ابزار حل مساله یکی از موقعیت‌های پرتکرار سریال‌های داخلی است که در این سریال هم شاهد آن هستیم.

جای خالی مهارت

تنهایی لیلا: تنهایی لیلا در دسته سریال‌های خون‌به‌دل قرار دارد. این مدل سریال همتایان داخلی و خارجی فراوانی دارد، مانند پدر، جراح، دل، مانکن و سریال‌های کره‌ای دونگی، افسانه خورشید و ماه، و قریب به اتفاق تمام سریال‌های ترکیه‌ای موجود در حال حاضر. گره اصلی داستان اختلاف عمیق میان دختر و پسر است؛ اختلاف طبقاتی، اختلاف فرهنگی، تفاوت سن و... که موجب می‌شود موقعیتی هیجانی و جذابیت ظاهری را فراهم کند.

در طول سریال داستان تلاش می‌کند که برای توجیه این عشق بی‌پایه هرچه بیشتر به مقدس بودن عشق بپردازد تا جایی که بیشتر از اهمیت ازدواج و پیمان زناشویی به مقدس بودن عشق پرداخته می‌شود.

بازنمایی ازدواج و تصمیم برای ازدواج در این مدل سریال‌ها از یک احساس ناگهانی شروع می‌شود که تلاش می‌شود برای باورپذیری آن، همواره

موقعیت‌های بحرانی و پیچیده‌ای مقابل پای شخصیت اصلی داستان قرار بدهد که هیچ سنخیتی با شرایط حقیقی ندارد. گم شدن فرزند، قتل، تصادف و مرگ همسر از مشکلات پیش‌پای ازدواج همه نیست، درحالی‌که در شرایط واقعی جوانان در سرباز ازدواج علاوه بر مشکلات اقتصادی با نداشتن مهارت‌هایی هم مواجه هستند. مهارت‌های گفت‌وگو، مهارت انتخاب و اولویت‌بندی، همدلی و درک متقابل، پذیرش، کنترل خشم و بسیاری دیگر از مهارت‌ها که نادیده گرفته می‌شود. در میان ماجراهای عجیب و مثلث‌های عشقی و ماجراهای خیانت و قتل این سریال‌ها، زمانی برای گفت‌وگو و حل مساله نمی‌ماند، پس مهارتی هم منتقل نمی‌شود.

هشدار برای کودکان

خاله سوسکه: در ابتدا عجیب است که در این فهرست سریال رده سنی کودکان هم آمده است، اما اگر دقیق‌تر نگاه کنیم، ماجرای سریال مانند بسیاری از محصولات مربوط به کودکان چه در داخل و چه در خارج با داستانی بزرگسالانه آغاز شده و پیش می‌رود. مساله عشق و تمایل به جنس مخالف در بیشتر محصولات کودکانه آمده. انیمیشن‌های دیزنی پرست از دخترکان یا شاهزادگان زیبا و عاشقی که در یک نگاه دل‌می‌بازند و بعد یک عمر در کنار هم به‌خوبی زندگی می‌کنند.

عشق خاله سوسکه و آقاموشه هم از همین دست است. پایه این سریال داستان فولکلور خاله سوسکه و معیارهای او برای ازدواج است. در گام اول می‌توان این سوال را مطرح کرد که چرا چنین موضوعی را برای رده سنی کودکان طرح می‌کنیم؟ هیجانات عاشقانه آیا جایی در تربیت کودکان دارد؟

و در گام دوم، نمایش این هیجانات عاشقانه چه تأثیری بر تصور کودک از ازدواج و انتخاب همسر خواهد داشت؟ آیا هرچه بیشتر او را به سمت نگاهی فانتزی و تخیلی بدون مبنای فکری دقیق و انتخاب‌های اصولی نمی‌برد؟ در این داستان، والدین زوج خوشبخت سوسک و موش حضور ندارند و این زوج بدون مشورت و اجازه بزرگ‌تر وارد رابطه‌ای با یکدیگر می‌شوند که در ابتدا حتی مبنای شرعی نیز ندارد!

یک نمونه خارجی

This is us: این سریال آمریکایی با وجود نمایش خرده‌فرهنگ‌هایی از آمریکا از فرهنگ ایرانی-اسلامی مافاصله بسیاری دارد، اما رسالتی برای خود قائل است؛ انتقال مهارت.

طی سریال و با آشنایی با شخصیت‌ها و پیچیدگی زندگی آنها با انتخاب‌هایشان مواجه می‌شویم. نحوه آشنایی افراد و نحوه مدیریت زندگی‌شان، از شروع و آشنایی و بعد پیشبرد عاطفی و اقتصادی زندگی تا حل اختلاف نظرهای داخلی زوجین. شخصیت‌های سریال به خوبی گفت‌وگو می‌کنند، در تلاشند که برای مشکلات راه حل پیدا کنند و این مشکلات مسائلی است که هر لحظه و هر روز انسان‌ها در زندگی عادی روزانه‌شان با آنها در ارتباط هستند. مانند نحوه ارتباط با خانواده همسر، همدلی و درک احساسات همسر در شرایط خاص روحی، درک احساسات خود و اولویت‌بندی ارزش‌های خانواده برای یک اولویت بالاتر یعنی خانواده و ازدواج. ارزشی که در این سریال برای کانون خانواده و اصل مقدس ازدواج قائل شده در کمتر سریالی مانند آن را می‌توان دید. زندگی زوج‌ها در سریال تا مرز فروپاشی می‌رود و باز هم با تلاش خود زوجین به روال اصلی بازمی‌گردد، چراکه اولویت خانواده است.